

Bestuursvoorstel

Onderwerp: KRW Doelbereik Nummer: Bestuursstukken\2889	Agendapunt: 12
---	-----------------------

DB: Ja 28-5-2019	BPP: Ja 12-6-2019	FAZ: Ja 12-6-2019	VVSW: Ja 12-6-2019	AB: Ja 26-6-2019
----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	------------------------------	----------------------------

Opsteller: Marie-Louise Meijer, 0598-693238 Beleid, Projecten en Laboratorium	Opdrachtgever: Jelmer Kooistra	Portefeuillehouder: Fien Heeringa
--	--	---

Ondersteuning van de afdeling: ☒ Technisch ☐ Juridisch ☐ Financieel ☒ Staf ☒ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
--

Externe betrokkenen: Provincies Groningen en Drenthe	Reden: N.v.t.
--	-------------------------

<p>Samenvatting:</p> <p>Op 19 september 2018 is een discussiebijeenkomst gehouden met het Algemeen bestuur, waarin de resultaten van KRW doelbereik zijn gepresenteerd. Sindsdien zijn de gegevens van 2018 toegevoegd en zijn de resultaten aangepast aan de nieuwe maatlatten. De conclusie van de evaluatie KRW doelbereik is dat op dit moment nog geen van de waterlichamen voldoet aan de goede toestand. Om dit te bereiken willen we bovenop de geplande maatregelen nog andere maatregelen uitvoeren. Met name in de meren willen we extra maatregelen nemen en daarnaast nemen we voor een aantal waterlichamen extra maatregelen om de verontreiniging met stoffen aan te pakken. En doen we meer onderzoek naar de bronnen van stoffen. Ook gaan we met de buurwaterschappen afspraken maken over een vermindering van de aanvoer van stoffen naar ons gebied. In een aantal kanalen kunnen we geen effectieve maatregelen uitvoeren om de waterkwaliteit te verbeteren vanwege natuurlijke achtergrondbelasting of de scheepvaartfunctie. We passen een aantal doelen technisch aan omdat we ofwel de begintoestand destijds verkeerd hebben ingeschat vanwege ontbrekende metingen, of omdat we nu een beter inzicht hebben in het effect van de maatregelen en de doorwerking daarvan op de KRW-score. We zijn ambitieus in het nemen van maatregelen, maar willen haalbare doelen. In dit voorstel zijn de belangrijkste conclusies en uitgangspunten samengevat. Deze zaken worden ingebracht en getoetst in de gebiedsprocessen van het najaar 2019. Pas in 2020 wordt, bij de vaststelling van het ontwerp beheerprogramma en de ontwerp factsheets voor de KRW, een besluit gevraagd van het AB over de voorgestelde wijzigingen om de doelen te bereiken.</p> <p>We stellen in dit bestuursvoorstel voor om net als voor de KRW waterlichamen ook voor de overige wateren de landelijke nutriënten richtlijnen per watertype te gaan hanteren als normen voor de wateren is ons gebied. Na vaststellen van dit uitgangspunt gaan we overige wateren een typering geven en de daarbij passende nutriëntenorm hanteren.</p>

Bestuursvoorstel

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Nee

AB Voorstel:

- Instemmen met de voorstellen voor de KRW in te brengen in de gebiedsprocessen die per watersysteem in het najaar zullen plaatsvinden.

Bijlagen: Ja

- Notitie KRW;
- Voorgestelde werknormen voor nutriënten voor watertypen in overige wateren.

Ter inzage (bestuursnet): Nee

Onderwerp(en):

–

Besluit/opmerkingen bestuur:

.

Paraaf secretaris-directeur:

Bestuursvoorstel

Inleiding

In 2000 is door de EU de Europese Kaderrichtlijn Water vastgesteld met als doel een verbetering van de waterkwaliteit op stroomgebiedsniveau. Tussen de lidstaten zijn afspraken gemaakt over monitoring, doelen en maatregelen per stroomgebied. Per stroomgebied zijn waterlichamen aangewezen en per waterlichaam zijn doelen en maatregelprogramma's vastgesteld. Ons waterschap ligt geheel in het stroomgebied van de Eems.

In 2009 zijn door de provincies voor onze 16 KRW waterlichamen ecologische doelen vastgesteld, die wij in de jaren ervoor op basis van toen beschikbare gegevens hadden afgeleid. Volgens de Europese Kaderrichtlijn water (KRW) moeten uiterlijk in 2027 alle aangewezen oppervlaktewateren een goede chemische en ecologische toestand hebben. Om de doelen te bereiken is door het waterschap een maatregelenpakket tot en met 2027 opgesteld, waarvan ongeveer twee derde al is uitgevoerd. Conform de Kaderrichtlijn water zijn we verplicht om voorafgaande aan de derde planperiode, dus vóór 2021 de waterlichamen, de doelen en de maatregelen te herijken en in 2021 eventueel aan te passen voor de komende planperiode. De KRW verplicht ons ook om deze herijking te bespreken met de omgeving in een gebiedsproces.

In bijgevoegde KRW notitie is voor ieder waterlichaam een korte samenvatting van de analyse van huidige toestand beschreven evenals de manier waarop wij voorstellen om de doelen te bereiken. We zijn momenteel bezig met de verplichte uitgebreide achtergronddocumenten per waterlichaam. Deze zullen gereed zijn bij de aanvang van de gebiedsprocessen.

Uitgangspunten bij de uitwerking

- We gaan voor haalbare doelen met een ambitie gericht op een robuust goed functionerend watersysteem;
- We houden rekening met een zekere bandbreedte in de metingen;
- Waar noodzakelijk en mogelijk bedenken we extra maatregelen om onze doelen te bereiken;
- We bepalen de toestand en de doelen op basis van werkelijke metingen in de waterlichamen;
- We passen de nieuwe technische inzichten toe;
- We passen de landelijke wijzigingen in de maatlatten toe voor vis in de meren en de beken en macrofyten in de kanalen.

De bedoeling is dat het algemeen bestuur besluit met welke uitgangspunten en voorstellen we in het najaar van 2019 de gebiedsprocessen ingaan ten behoeve van de stroomgebiedsbeheerplannen 2022-2027.

Er wordt nu nog niets besloten over de maatregelen en eventuele aanpassing van doelen. Dit gebeurt pas in 2020, nadat de gebiedsconsultatie is afgerond.

Bestuurlijke aandachtspunten

In 2018 is een landelijke "handreiking KRW doelen" vastgesteld met als doel dat ieder waterschap de verplichte herijking op een vergelijkbare manier uitvoert, waarin ook de bestuurlijke kaders zijn vastgelegd. Een aantal belangrijke kaders/uitgangspunten zijn hierin uitgelegd.

Bestuursvoorstel

Er zijn grofweg 5 mogelijke manieren om de doelen te behalen :

1. Afwachten, erop vertrouwen (op basis van modelberekeningen of gebiedskennis) dat toename in score verwacht kan worden voor 2027
2. Extra maatregelen nemen, wanneer uit de watersysteemanalyse duidelijk is geworden wat de beperkende factor is voor herstel
3. Technische doelaanpassing
4. Doelfasering
5. Doelverlaging

De eerste drie vormen van manieren om de doelen te behalen, hebben wij toegepast in onze analyse.

De *technische doelaanpassing* is niet alleen iets wat is toegestaan, er wordt van ons verwacht dat we recente en verbeterde kennis gebruiken bij de herijking van de doelen. De doelen worden afgeleid door uit te gaan van de huidige toestand en daar dan het effect van de maatregelen bij op te tellen. Omdat we in 2007 vrijwel geen goede metingen hadden van de uitgangstoestand en van het effect van de maatregelen, is een technische aanpassing van de doelen in een aantal waterlichamen voor een aantal parameters te verwachten.

Volgens de EU afspraken is *doelfasering* in 2027 alleen nog maar mogelijk wanneer wel alle maatregelen genomen zijn, maar op basis van natuurlijke omstandigheden (daarmee bedoelend de tijd die nodig is voor de biologie om zich te ontwikkelen) een doelbereik op zich laat wachten

Er is in Nederland afgesproken dat *doelverlaging* (als gevolg van het niet nemen van geplande maatregelen) in 2021 niet is toegestaan. Dit is alleen mogelijk als het door natuurlijke omstandigheden (na het nemen van alle maatregelen) langer dan 2027 duurt voordat de gewenste planten en dieren zich ontwikkeld hebben.

Andere veel gebruikte bestuurlijke termen zijn :

Significante schade

Dit is een belangrijk begrip omdat dit gebruikt wordt om te onderbouwen dat je het maximale doel niet kunt halen omdat sommige maatregelen een significante schade betekenen voor de huidige gebruiksfuncties. Dit mag nadrukkelijk alleen gebruikt worden voor hydrologische ingrepen. Wij passen het toe bij de beken, omdat we vanwege de boezemfunctie van de beken niet overal een stromende dynamische beek met overstromingsvlaktes kunnen krijgen en dus beekspecifieke soorten geremd worden. We passen het toe in de meren omdat herstel van een dynamische natuurlijk peil niet meer mogelijk is vanwege de hoogwaterbeschermingsfuncties, de boezem en de recreatiefunctie. In de kanalen passen we dit toe om te onderbouwen dat we niet overal luwe ondiepe mooi ontwikkelende trajecten kunnen hebben vanwege de aan- en afvoer functie en de scheepvaart functie van de kanalen.

Het begrip significante schade mag alleen toegepast worden om te onderbouwen dat sommige hydrologische maatregelen niet mogelijk zijn, dit mag niet toegepast worden bij maatregelen die de emissie van nutriënten beperken.

Disproportionele kosten

Tot nu toe werd het begrip disproportionele kosten gebruikt om maatregelen te kunnen verdelen over de drie planperioden en om niet alle maatregelen tegelijk te hoeven nemen. Er is nu volop discussie

Bestuursvoorstel

hoe dit begrip straks gebruikt mag worden richting 2027. Hier zijn diverse bijeenkomsten voor gepland, omdat momenteel het niet zeker is of iedereen dit wel op dezelfde manier toepast.

Dit speelt vaak bij maatregelen op RWZI's of bij de landbouw. Omdat wij maar in 1 waterlichaam (Noordwillemskanaal) straks het fosfaatdoel niet gaan halen, en we daar wel RWZI maatregelen willen nemen, lijkt deze discussie bij ons niet zo te spelen.

Afwenteling

Wij hebben te maken met afwenteling van Waterschap Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân bij de aanvoer in de zomer via gemaal Dorkwerd, waarbij wij water met nutriënten en stoffen binnenkrijgen. Ook RWZI Eelde en RWZI Garmerwolde (gedeeld met ons waterschap) brengen stoffen in ons systeem. Daarnaast krijgen wij water met een verhoging van nutriënten en stoffen binnen vanuit Waterschap Drents Overijsselse Delta en Waterschap Vechtstromen via de zuidelijke wateraanvoerroute. Hierover is al gesproken met onze buurwaterschappen. Het is gewenst dat we voor de komende beheerplanperiode hierover concretere afspraken kunnen maken.

Andersom wentelen wij af op de Eems Dollard. Tot nu toe hebben we nog geen concrete verzoeken gekregen vanuit Rijkswaterstaat om onze belasting te verminderen. Wat we wel weten is dat de Duitse norm voor stikstof strenger is dan de Nederlandse norm. Zij hanteren een stikstofnorm op jaarbasis van 2,8 mgN/l, wij hanteren een stikstofnorm van 2,8-3,8 mg N/l op zomerhalfjaar basis. Onze uitlaatpunten voldoen niet aan de Duitse norm. Daarnaast onderzoeken wij of wij een bron vormen voor de stoffen die in de Eems-Dollard overschrijdend worden aangetroffen. Het is nu nog niet duidelijk wat Rijkswaterstaat van ons verwacht.

Samenvatting van de analyse

In de bijgevoegde KRW notitie geven we meer achtergrondinformatie over de resultaten van de analyse en de onderbouwing van de herijking.

Samengevat geldt dat in geen van de waterlichamen het biologische doel al is bereikt, maar voor een aantal onderdelen ligt de score vrij dicht tegen het doel aan. In vrijwel alle waterlichamen is de inrichting van de waterlichamen de belangrijkste beperkende factor voor het behalen van het doel. Daarnaast blijkt dat we met de huidige meetgegevens kunnen constateren dat we in 2008 de begintoestand en het effect van de maatregelen in een aantal gevallen niet goed hebben ingeschat, zodat het destijds vastgestelde doel niet haalbaar is en dus technisch moet worden bijgesteld.

In vrijwel alle waterlichamen voldoen we aan de landelijke norm voor fosfaat, fosfaat is voor ons de sturende factor voor onze waterlichamen. Alleen in het Noordwillemskanaal en in kanaal Fiemel is de fosfaatbelasting een belemmering voor het behalen van het doel. Omdat in kanaal Fiemel de fosfaatbelasting een natuurlijke oorzaak heeft, mogen daar conform de landelijke handreiking KRW doelen het fosfaatdoel en de biologische doelen worden aangepast en blijft alleen het Noordwillemskanaal over om voor een verlaging van de fosfaatbelasting maatregelen te nemen.

Vrijwel alle waterlichamen kennen overschrijdingen van de KRW stoffen, zodat ook het chemische doel in vrijwel alle waterlichamen niet wordt bereikt. Voor 5 waterlichamen geeft een toxiciteit model aan dat er mogelijk een negatief effect is op de biologische score als gevolg van een overschrijding van stoffen. 2018 was een jaar met relatief veel overschrijdingen van stoffen, in zowel het natte

Bestuursvoorstel

voorjaar als ook in de drogere periode. We gaan in 2019 bio-assays uitvoeren om in het water zelf te toetsen of er daadwerkelijk een beperking optreedt in biologisch waterleven als gevolg van verontreiniging door stoffen. We doen samen met landelijke partijen onderzoek naar het handelingsperspectief van het waterschap voor de overschrijdende stoffen, aangezien veel stoffen een nationale of soms zelf internationale bron kennen.

Voorstel voor doelbereik per waterlichaam

Kanaal Fiemel:

De huidige situatie wordt het doel voor alle biologische elementen en voor fosfaat en chloride, vanwege de hoge natuurlijke achtergrond belasting voor fosfaat en chloride. Met name de hoge natuurlijke achtergrondbelasting voor fosfaat (zoals in bijna alle waterlichamen langs de kust in Nederland) staat een biologisch herstel in de weg.

Eemskanaal/Winschoterdiep

In dit waterlichaam wordt de huidige situatie het doel voor macrofyten, macrofauna en vis, omdat er geen kosten effectieve maatregelen mogelijk zijn vanwege de scheepvaartfunctie voor beroepsscheepvaart. Voor algen gaat het doel van 0,57 naar 0,6 (want dat is al bereikt).

Noord-Willemskanaal

In dit kanaal wordt het algendoel niet behaald vanwege te hoge fosfaatbelasting vanuit RWZI Assen en ook RWZI Eelde. We gaan op de RWZI Assen maatregelen nemen om de belasting met fosfaat terug te dringen en we vragen Noorderzijlvest om de belasting vanuit RWZI Eelde terug te dringen. Het doel voor waterplanten moet naar beneden worden bijgesteld vanwege een onjuiste inschatting van de uitgangssituatie en het beperkte effect van maatregelen vanwege de scheepvaartfunctie voor beroepsscheepvaart. Omdat het doel voor waterplanten omlaag gaat, wordt ook het doel voor vis (iets) naar beneden bijgesteld. De huidige ambitie voor algen is niet in overeenstemming met het landelijke fosfaatdoel voor scheepvaartkanalen, zodat we het algendoel ook wat bijstellen. Voor macrofauna gaat het doel juist omhoog van 0,41 naar 0,60 omdat dat doel al is bereikt.

Kanalen Duurswold

Hier zijn al 10 km natuurvriendelijke oevers aangelegd en we gaan nog 2,5 km natuurvriendelijke oever aanleggen. In een deel van dit waterlichaam is de turbulentie als gevolg van aan- en afvoer en scheepvaart zo groot dat geen waterplanten kunnen groeien, op een paar plekken waar het kan leggen we vooroevers aan om de ontwikkeling van de nvo's te optimaliseren. Omdat we vanwege de scheepvaartfunctie niet overal een hoge score voor waterplanten kunnen krijgen passen we het doel voor waterplanten iets aan. De stikstofnorm wordt niet gehaald, zodat we hier DAW maatregelen willen inzetten om de stikstofbelasting vanuit de landbouw te verlagen, omdat uit analyses van de WUR is gebleken dat daar de grootste belasting vandaan komt.

Kanalen Westerwolde

In kanalen Westerwolde zijn al natuurvriendelijke oevers aangelegd en er wordt nog bijna 9 km nvo's aangelegd. Het kanaal kent stukken met goed ontwikkelde oevers en het

Bestuursvoorstel

waterlichaam voldoet aan de goede macrofauna stand. Het doel voor waterplanten moet echter worden bijgesteld, omdat in dit waterlichaam de nieuwe KRW maatlat voor waterplanten voor een andere (lagere) begin situatie zorgt, zodat het effect van de maatregelen ook een lagere eindscore zal geven. In de nieuwe maatlat tellen de oeverplanten minder zwaar mee, terwijl in dit waterlichaam bij de oude maatlat met name de oeverplanten voor de hogere score zorgden.

Kanalen Hunze Veenkoloniën

Kanalen Hunze Veenkoloniën worden in de komende jaren nog cq. 17 km natuurvriendelijke oevers aangelegd. Het is een groot waterlichaam (162 km lang) en het kent veel variatie. Er zijn hele mooie rustige stukken met goed ontwikkelde waterplanten en helder water, maar het kent ook hele troebele onrustige turbulente diepe stukken waar waterplanten geen kans krijgen vanwege de scheepvaart en dominante aan- en afvoer functie. We zitten dicht tegen doelbereik aan, maar gaan een technische doelaanpassing doen voor waterplanten vanwege de stukken die te turbulent zijn om een goede score te krijgen.

Zuidlaardermeer

In het Zuidlaardermeer voldoet geen van de biologische elementen aan het doel. We gaan extra maatregelen nemen om de waterplanten en daarmee ook de visstand beter tot ontwikkeling te laten komen. Deze maatregelen worden nu uitgezocht met het model PC Lake binnen het herstelplan Zuidlaardermeer. Hierbij wordt gedacht aan creëren van luwte, verdere defosfatering op RWZI Gieten, afplaggen van rietoevers zodat deze moeraszones weer in contact met het meer staan. In het najaar van 2019 krijgt u hier een AB voorstel over. Uit de ecologische analyse en een nadere interpretatie van historische gegevens wordt duidelijk dat de huidige doelen voor algen en waterplanten te hoog zijn ingeschat in 2007. Hiervoor is technische doelaanpassing nodig. Op basis van de scores van macrofauna op de locaties die nu al op orde zijn blijken de doelen voor macrofauna ook te hoog. De verwachting is dat, ondanks de verwachte toename van het habitat door de voorgestelde maatregelen het niet mogelijk is om de huidige doelen voor macrofauna te halen. Voor vis is onlangs de maatlat aangepast. De verwachting is dat met de nieuwe maatlat en de voorgestelde maatregelen het mogelijk is om het huidige doel te halen. Daarom willen we de doelen voor vis nog niet aanpassen.

Hondshalstermeer

In dit meer verwachten we een sterke verbetering van de waterplanten score door het nemen van een maatregel, namelijk het creëren van luwte om het negatieve effect van de wind op de ontwikkeling van planten te reduceren. (Reeds over besloten door AB op 12-12-2018). We verwachten dat we hierdoor het doel voor algen en voor macrofyten omhoog kunnen bijstellen. Voor macrofauna moet het doel naar beneden worden bijgesteld vanwege het negatieve effect van het relatief hoge chloride gehalte op macrofauna

Oldambtmeer

We willen extra maatregelen nemen om de biologische toestand te verbeteren. Hierbij denken we aan het verminderen van de maaifrequentie en intensiteit op het meer (reeds aangepast 2018), verbetering van de oeverinrichting en de aansluiting van moeraszones op het meer, met specifieke aandacht voor paai- en opgroeimogelijkheden voor plantminnende vissen.

Bestuursvoorstel

Met de aanvullende maatregelen gericht op het waterplanten verwachten we dat het mogelijk is om in de toekomst het huidige doel voor waterplanten te halen. Het voorstel is dan ook om voor waterplanten het doel niet te wijzigen. Op basis van de scores van macrofauna op de locaties die nu al op orde zijn wat betreft inrichting blijken de huidige doelen voor macrofauna te hoog. Daarom wordt een technische aanpassing van het doel voor macrofauna voorgesteld. Voor vis is onlangs de maatlat aangepast. De verwachting is dat met de nieuwe maatlat en de voorgestelde maatregelen het mogelijk is om het huidige doel te halen. Daarom willen we de doelen voor vis nog niet aanpassen.

Schildmeer:

In dit meer willen we nog een aantal extra maatregelen nemen. We willen enkele bestaande luwe oevers nog luwer maken om te onderzoeken of daarmee de waterplantensituatie in de oevers verbetert. Ook willen we beter kijken naar de beschikbaarheid van fosfor in de waterbodem om te onderzoeken of dit een oorzaak is voor de zeer beperkte waterplantengroei. Er is nog te veel onzekerheid voor grootschalige KRW-maatregelen. Het blijft onduidelijk waarom de waterplantengroei achterblijft. Zonder grootschalige maatregelen is het huidige doel voor waterplanten onhaalbaar. Voorgesteld wordt om de doelen voor waterplanten naar beneden bij te stellen, zodat doelbereik in 2027 niet in gevaar komt, maar om wel te blijven onderzoeken naar de exacte reden van het achterblijven van de waterplantengroei. Op basis van de scores van macrofauna op de locaties die nu al op orde zijn wat betreft inrichting blijken de destijds vastgestelde doelen voor macrofauna te hoog. Daarom wordt een technische aanpassing voor macrofauna voorgesteld. De doelen voor vis zijn gekoppeld aan de doelen voor waterplanten. Omdat voorgesteld wordt om de doelen voor waterplanten naar beneden bij te stellen, moet ook het doel voor vis naar beneden worden bijgesteld.

Drentsche Aa

De Drentsche Aa is de beek met de meest natuurlijke trajecten. Hier worden grote verschillen in scores gevonden tussen de meer natuurlijke trajecten en de trajecten met een boezemfunctie of de trajecten die nog genormaliseerd zijn. Er zijn al hermeanderingstrajecten uitgevoerd en er moeten er ook nog een aantal. In deze trajecten (Amerdiep, Rolderdiep en Witterdiep) zal de score voor waterplanten, vis en macrofauna nog toenemen na uitvoering van de maatregelen. De uitvoering voor de trajecten Amerdiep en Rolderdiep zijn niet geheel zeker, omdat het niet duidelijk is of het de provincie lukt om de grondverwerving gereed te krijgen. In de benedenloop is er sprake van een boezemfunctie en ligt daarnaast een deel van de loop in een polder (Oude Aa). Een aantal bovenlopen liggen in gebieden met een agrarische functie en zullen niet hersteld worden. Door deze trajecten kunnen niet overal de beek specifieke soorten terugkeren en kan voor macrofauna een doel van 0,6 niet bereikt worden en moet het doel voor macrofauna (iets) worden bijgesteld.

Hunze

De Hunze is grofweg onder te verdelen in twee trajecten, een noordelijk traject dat vrijwel geen verhang kent, onder boezempeil staat en tussen kaden gelegen is en daarnaast een zuidelijk traject waar sprake is van een redelijk verhang. In de praktijk betekent dit ook dat de ecologische potenties van de beekherstelprojecten ten zuiden van Gieterveen (Torenveen en verder stroomopwaarts) hoger liggen dan het noordelijke traject. Het herstellen van de natuurlijke stromingscondities is namelijk cruciaal voor het terugbrengen van de kenmerkende

Bestuursvoorstel

stromingsminnende plant- en diersoorten. Dit resulteert in de praktijk in hogere ecologische scores aan de zuidzijde van het gebied en lagere in het noorden. Macrofauna is hier erg gevoelig voor, waardoor de gemiddelde doelstelling voor het volledige stroomgebied naar beneden wordt bijgesteld. Het fosfaatgehalte voldoet nu net aan de norm, maar er zijn ook jaren waarin dat niet het geval is. Hier is nog geen sprake van een stabiele situatie. De chloridenorm voor de Hunze is te streng en moet wat soepeler gesteld worden.

Westerwoldse Aa Zuid/Runde/Ruiten Aa

In 2020 worden de laatste hermeanderingstrajecten afgerond. Dan is hier een omvangrijk hermeanderingproject uitgevoerd. We zien dat het vele jaren duurt voordat de gewenste dier- en plantensoorten zich hier gaan ontwikkelen. We hebben de indruk dat hier de oorspronkelijke bronpopulaties niet meer aanwezig zijn en willen een extra maatregel opvoeren, namelijk het herintroduceren van soorten voor vis en macrofauna. Dit gaan we doen zodra het habitat zich heeft ontwikkeld. Voor macrofauna zal conform de andere beken het doel naar beneden moeten worden bijgesteld, omdat het huidige doel ook na herintroductie niet haalbaar wordt geacht, omdat een deel van de beek geen stroming meer kent en een boezemfunctie heeft.

In de Westerwoldse Aa zuid is de chloridenorm voor deze beek te streng en ieder jaar onhaalbaar vanwege de aanvoer van IJsselmeerwater, die nodig is in de zomer om de beek niet droog te laten vallen, zodat we voorstellen de norm voor chloride iets te verhogen

Mussel Aa/Pagediep

Dit beekstelsysteem is grotendeels genormaliseerd en stroomt door een gebied dat landbouwkundig gebruik kent. Deze beken worden extern gevoed en hebben, op een klein traject tussen Onstwedde en de aansluiting met de Ruiten Aa na, geen natuurgebied langs de beek waardoor koppeling met natuuropgaven niet mogelijk is. De waterplanten maatlat is niet gevoelig voor het beekspecifieke karakter waardoor het doel voor waterplanten zo goed als wordt gehaald. Het doel voor vis is al heel laag gesteld vanwege het landbouwkarakter van de beek en de afwezigheid van een goede doorstroming en moet nog verder naar beneden worden bijgesteld. Het doel voor macrofauna moet om dezelfde reden naar beneden worden bijgesteld. Er zijn in 2011 scenariostudies uitgevoerd om te kijken naar de mogelijkheden tot hermeandering van het Pagediep en Mussel Aa. Omdat dit niet mogelijk is zonder significante schade aan de landbouwfunctie, is dit niet verder uitgewerkt. Momenteel lopen er plannen voor een kleinschalige hermeandering in het Pagediep. De inschatting is nu dat een dergelijke ingreep geen significante verhoging van de KRW scores zullen opleveren vanwege het kunstmatige karakter van de rest van de beek.

Westerwoldse Aa Noord

In dit waterlichaam zijn de geplande maatregelen (het inrichten van de oevers en het aanleggen van een nevengeul) afgerond. Deze benedenloop van de Westerwoldse beken kent voor het volledige traject een boezemfunctie en ligt tussen kaden i.v.m. de waterveiligheid. Er wordt een zomer- en winterpeil gehanteerd. Met name het macrofauna doel, gericht op beekspecifieke stromingsminnende soorten is hier niet haalbaar. Het herstellen van een continue doorstroming in dit traject met een boezemfunctie is niet mogelijk en de het doel zal hierop moeten worden bijgesteld. Voor macrofyten kunnen we nog even afwachten wat de recent ingerichte nevenoever/meebewegende berging gaat doen. De vis

Bestuursvoorstel

score kan mogelijk nog iets toenemen als de vis in het achterland, de Westerwoldse Aa Zuid meer in de richting van een beekpopulatie ontwikkelt.

We gaan ervan uit dat we in 2027 alle geplande maatregelen hebben uitgevoerd. In de meeste waterlichamen zullen we naar verwachting in 2027 ook de doelen behaald hebben. In een aantal waterlichamen (Zuidlaardermeer, Hondshalstermeer, Drentsche Aa en Hunze) is het mogelijk dat de ontwikkeling van de gewenste dieren en planten soorten nog wat meer tijd nodig is en dus doelfasering nodig is.

Overige wateren

De zorgplicht voor een goede ecologische waterkwaliteit en het stand-still-principe van geen achteruitgang gelden voor alle wateren. We zijn in 2018 gestart met een meetprogramma voor een aantal relevante overige wateren, namelijk waardevolle wateren, aan- en afvoerpunten, landbouwmeetpunten (zonder beïnvloeding van wateraanvoer) en zwemwateren. We doen geen metingen in geïsoleerde wateren (tenzij het zwemplassen zijn), hiervoor zijn de provincies of de beheerders aan zet. Ook doen we (nog) geen metingen in stedelijk water, omdat we daarvoor eerst moeten overleggen met de gemeenten. In 2018 hebben we met de provincie meegewerkt aan een ecologische inventarisatie van diepe plassen in Groningen.

Voor kleine wateren die afvoeren op KRW waterlichamen willen we maatregelen nemen zoals het stimuleren van akkerranden om uitspoeling en afspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Er mogen ook in overige wateren geen ingrepen worden gedaan die de waterkwaliteit verslechteren en er worden kansen gegrepen om de waterkwaliteit te verbeteren.

De Unie van Waterschappen heeft aan alle waterschappen gevraagd om in ieder geval de doelen voor nutriënten formeel vast te leggen voor de overige wateren in het kader van de analyse van de effecten van het Mestbeleid. Wij hebben in het bestuursvoorstel voor het 10 puntenplan in juni 2017 al de doelen voor de KRW waterlichamen voor fosfaat en stikstof aangepast naar de landelijke normen. Wij hebben echter nog niet vastgelegd hoe wij omgaan met de nutriënten normen in overige wateren. We willen voorstellen om voor de overige wateren de landelijke normen per watertype als werknormen aan te gaan houden. In bijlage 2 zijn deze normen gegeven. We gaan uitzoeken wat de consequenties zijn van deze werknormen voor de overige wateren, door eerst aan alle overige wateren een typering toe te kennen en dan de toetsing te gaan doen. Als de consequenties duidelijk zijn, komen we met een besluitvormend voorstel.

Extern betrokkenen/extern overleg

Op de discussiebijeenkomst met het AB op 19 september 2018 waren ook ambtenaren van Provincie Groningen en Drenthe en de landelijke coördinator voor ons stroomgebied uitgenodigd als toehoorder. Aangezien de provincies de eventuele aanpassingen in begrenzing, typering en doelen moeten vast stellen, is het van belang dat de provincieambtenaren tijdig worden meegenomen en de voorstellen voor de veranderingen begrijpen. Op 5 juni zal uitleg over het KRW proces aan de statenleden van

Bestuursvoorstel

provincie Groningen worden gegeven. Een dergelijke afspraak zal ook worden gemaakt voor de provincie Drenthe.

Risico's en kansen

We zijn vrij vroeg met het delen van deze informatie met het bestuur. Het is te vroeg om de voorgestelde veranderingen echt vast te stellen, aangezien er pas besluiten genomen kunnen worden na de gebiedsprocessen. Het voordeel van deze vroege informatiedeling is dat het bestuur, het management, de medewerkers en onze provinciale en rijks-collega's in een vroegtijdig stadium meekrijgen hoe de stand van zaken voor onze waterlichamen is en hoe wij denken de doelen te behalen en wat er daarvoor moet gebeuren. Het maakt voor iedereen het complexe proces van herijking van KRW doelbereik concreet en helder. Het geeft ons de kans om al in een vroegtijdig stadium te zien waar de gevoeligheden liggen en ons meer te focussen op de wateren die nog extra maatregelen vereisen.

Het risico is echter dat er nog zaken veranderen, bijvoorbeeld omdat de landelijke beleidsevaluatie van het Planbureau voor de Leefomgeving kan leiden tot aanpassingen, of omdat er nieuwe inzichten komen uit de nog mee te nemen meetresultaten van 2019 en de verdere analyse van de bronnen van stoffen.

Ook zijn er landelijke nog volop discussies gaande over de maatregelen in de landbouw en het handelingsperspectief van de waterschappen over de aanpak van stoffen.

Dit geeft aan dat het KRW doelbereik deels een cyclisch proces is, waar in een later stadium nog zaken kunnen worden aangepast.

Financiën

In dit voorstel wordt gesproken over mogelijke extra maatregelen om de KRW doelen te bereiken. De al geplande maatregelen zijn al opgenomen in de begroting. Voor eventuele extra maatregelen in deze planperiode worden in een apart bestuursvoorstel, om financiering gevraagd. Voor de komende planperiode zal in het nieuwe beheerprogramma geld worden gevraagd.

Wettelijke kader/juridische procedure/inspraak

De hier gepresenteerde voorstellen zullen in het najaar van 2019 in de gebiedsbijeenkomsten worden voorgelegd aan belangengroepen en betrokkenen. Daarna zullen ze eind 2020 in het ontwerp beheerprogramma worden opgenomen en aan het AB worden voorgelegd ter besluitvorming en hierna ter inzage worden gelegd.

Aanpassingen in begrenzing van de waterlichamen, een typering en in de doelen voor biologie en fysische chemie zullen in de zogenaamde factsheets (het formele document voor de KRW conform het landelijke format) worden vastgelegd. Deze factsheets zullen door het AB en door de provincie moeten worden vastgesteld. De ontwerp factsheets zullen in 2021 door zowel het waterschap, als

Bestuursvoorstel

door de provincie ter inzage worden gelegd. De informatie wordt opgenomen in het ontwerp Stroomgebiedsbeheerplan Eems dat door het Rijk ter inzage wordt gelegd en in december 2021 door de Tweede Kamer wordt vastgesteld.

Communicatie

De informatie zal nog inhoudelijk worden toegelicht op de informatiemarkt voor Waterdrager op 11 juni. In het najaar zullen de gebiedsprocessen plaatsvinden per watersysteem, namelijk Drentse Aa, Hunze, Duurswold, Oldambt/Fiemel, Westerwolde, Veenkoloniën. In juli/september zal een klankbordgroep bijeenkomst worden georganiseerd voor de belangengroepen,

Uitvoering/tijdspad

Voorjaar 2019	AB voorstel voor inbreng in gebiedsprocessen
Najaar 2019	Gebiedsproces inclusief onderliggende documenten per waterlichaam Resultaten van de landelijke analyse over het behalen van de KRW doelen Bestuursvoorstel maatregelen in het Zuidlaardermeer
Voorjaar 2020:	Rapportage aan AB over resultaten gebiedsproces (via Waterdrager) Afstemmingsnota KRW samen met de provincies Schrijven ontwerp Beheerprogramma Toevoegen meetresultaten 2019
Najaar 2020:	Vaststellen ontwerp Beheerprogramma door AB Vaststellen ontwerp factsheets KRW door het AB Vaststellen ontwerp Stroomgebiedsbeheerplan Eems door Tweede Kamer
Voorjaar 2021:	Ter inzage legging ontwerp beheerprogramma en ontwerp factsheets Verwerken commentaar Toevoegen meetresultaten 2020
Najaar 2021:	Vaststellen Beheerprogramma door het AB Vaststellen factsheets KRW door AB en door PS Vaststellen Stroomgebiedsbeheerplan Eems door de Tweede Kamer

Bestuursvoorstel

Voorstel

- Instemmen met de voorstellen voor de KRW in te brengen in de gebiedsprocessen die per watersysteem in het najaar zullen plaatsvinden;

namens het dagelijks bestuur,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

Bestuursvoorstel

Bijlage 1: Voorstel voor werknormen voor overige wateren conform landelijke richtlijn Per water type

Watertypen die wij verwachten voor de overige wateren:

type	soort water	Tot P mg/l	tot N mg/l
M20	Matig grote diepe gebufferde meren (diepe plassen)	<=0.03	<=0.9
M12	Kleine ondiepe zwak gebufferde plassen (vennen)	<=0.10	<=2.0
M3	Gebufferde (regionale) kanalen (8-15 m breed)	<=0.15	<=2.8
M1a	Zoete gebufferde sloten (< 8 m breed)	<=0.22	<=2.4
M2	Zwak gebufferde sloten (poldersloten)	<=0.22	<=2.4
R4	Bovenlopen	<=0.11	<=2.3

NB:

De normen van de regionale kanalen zijn gelijk aan die voor onze KRW waterlichaam kanalen (M6a), de normen voor R4 bovenlopen zijn gelijk aan de normen voor de KRW beken (R5),

De norm voor de diepe plassen is strenger dan de norm voor de ondiepe KRW plassen (in M14 is de norm voor fosfaat 0,09 mg P/l en voor stikstof 1,3 mg N/l).

De norm voor vennen is soepeler dan die voor onze meren vanwege de natuurlijke hoge voedselrijkdom in vennen.

De norm voor de sloten M1a en M2 is voor fosfaat ruimer dan die in bijvoorbeeld de kanalen, de meren of de beken, voor stikstof is die strenger dan in de M6a kanalen, maar soepeler dan de norm in de meren of de beken.